

ΑΙ ΔΥΟ ΚΥΡΙΑΙ

«Αί δύο Κυριαί» (Le due Dame) είναι δράμα σὲ τρεῖς πράξεις τοῦ Παύλου Φερράρη· σὲ πρόγραμμα πού ἔβγαλε τὸ Βασιλικὸ γιὰ τὴ παράσταση ὑπάρχει τὸ ἐπίθετο μόνο τοῦ Ἰταλοῦ συγγραφέα σκέτο χωρὶς τὸ δικριτικὸ του ὄνομα. Στὰ ἰταλικά ὅμως γράμματα ὑπάρχουνε τρεῖς συγγραφεῖς μὲ τὸνομα Φερράρη. Ὁ ἱστορικός καὶ φιλόσοφος Giuseppe Ferrari, ὁ ποιητὴς Severino Ferrari, καὶ ὁ δραματικὸς Paolo Ferrari. Τέτοιο πρᾶμα ὅμως πολὺ φυσικὰ δὲ μπορούσε νὰ τὸ ξέρη ἡ πολύμαθη διεύθυνση τοῦ θεάτρου γιὰ τοῦτο ἔβαλε νῆτα σκέτα Ferrari νομίζοντας φαίνεται πὼς ἔτσι κάνει περισσότερη ἐντύπωση. Ἡ παρατήρηση ἴσως εἶναι πολὺ φιλόλογη καὶ δὲν ἀξίζει τὸν κόπο ἀναφεροῦμε μόνο τὸ πρᾶμα χωρὶς νὰ δώσουμε σ' αὐτὸ καμιά ξεχωριστὴ σημασία. Μὲ τὴ φετεινὴ κατάσταση τοῦ Βασιλικοῦ εἶναι σὰ νὰ ζητοῦμε «ψύλλους στ' ἄχρα». Τέλος πάντων τὸ ἔργο εἶναι τοῦ Παύλου Φερράρη δραματικοῦ ἀπὸ τὴ Μοντένα. Ὁ συγγραφέας αὐτὸς πέθανε στὸ Μιλάνο στὰ 1889 ἀφοῦ πρῶτα ἔγραψε πληθὸς ἀπὸ κωμωδίες καὶ δράματα ἄλλα μὲ ἱστορικὴ ὑπόθεση καὶ ἄλλα μὲ θέση. Ἡ Ἰταλικὴ γραμματολογία μιλώντας γιὰ τὰ ἔργα του χαρακτηρίζει μερικὰ γι' ἀληθινὰ ἀριστουργήματα ἰνῶ πάλι γι' ἄλλα κρατᾷ κάποια ἐπιφύλαξη. Ἀντιγράφουμε

μιά παράγραφο ὅπου κρίνεται γενικὰ τὸ ἔργο τοῦ Ferrari.

*

«Ὁ Φερράρη ἐργάστηκε μ' εὐλικρῆνεια καὶ δύναμη προσπαθώντας νὰ φτάσῃ ψηλότερα, εἰτοίμασε τὸ δρόμο σὲ ἄλλους πού ὡς τὴν ὥρα ὅμως δὲ φωνηκαν, θέλησε νὰ παρουσιάσῃ στὸ θέατρο τὴν κοινωνία ὀλόκληρη ἀπὸ τὴν πρὸ μεγάλη τάξη ὡς τὴν πρὸ κάτω καὶ νὰ ἐξετάσῃ μερικὰ ἀπ' τὰ πρὸ δύσκολα καὶ πρὸ θλιβερά κοινωνικά προβλήματα· καὶ ἂν δὲ στάθῃκε πάντα τυχερός, φάνηκε ὅμως εὐλικρῆνης, ἂν δὲ δείχτηκε μεγάλος συγγραφέας ἔδωκε ὅμως τὴν ἐντύπωση ἐνὸς τίμιου καὶ καλοσυνείδητου δασκάλου. Στὸ θέατρο μερικὰ ἔργα του ἔσθυσαν χωρὶς ἐλπίδα ζωῆς· μὰ μερικὰ εἶναι γεμάτα ζωῆ, ὑγεία, δύναμη καὶ ἄκομα τώρα ἀκούγονται μὲ συγκίνηση καὶ μὲ φαρμάτωση».

*

«Ἔτσι τὸν κρίνουν οἱ πατριῶτες τοῦ Ἰταλοῦ. Ἄν θελήσῃ ὅμως κανεὶς ἀπὸ τὸ ἔργο πού εἶδε νὰ βγάλῃ ὀρισμένη καὶ γενικὴ κρίση ἴσως ἀναγκαστῇ νὰ μὴ συμφωνήσῃ ὅλως διόλου μαζί τους. Τὸ ἔργο αὐτὸ πού φαίνεται πὼς εἶναι καὶ ἀπ' τὰ καλύτερά του ἔχει μέσα του ἀρκετὴ φιλοσοφία καὶ ἀρκετὴ ἀκόμα τέχνη στὸ δέσιμο διασκεδαστικῶν σκηνῶν. Μιά ἱλαρὰ κυρία πού παντρεύεται γίνεται τίμια καὶ πιστὴ γυναῖκα, δὲν ἀρῆνε ὅμως τὸ γιό της τὰ παντρευτῇ καὶ αὐτὸς μὴ πατρατισμένη γιατί φρονεῖ πολὺ λογικὰ καὶ πολὺ σωστὰ, πὼς στὶς δέκα χιλιάδες περιπτώσεις μὴ μόνο βγαίνει σὲ καλὸ καὶ πὼς ἢ μὴ αὐτὴ ἔτυχῃ νὰ εἶναι ἡ δική της. Βλέπετε φιλοσοφία τετραγωνικὴ πού δὲ μπορεῖ νὰ χωρέσῃ τίποτα. Γύρω σ' αὐτὴ τὴν ἰδέα εἶναι πλεγμένο τὸ ἔργο μὲ διάφορα ἐπεισόδια νόστιμα φτιαγμένα μὲ χιοῦμο καὶ μὲ ἐπιδειξιοσύνη πού τὸν δείχνει ἄνθρωπο τοῦ θεάτρου. Καὶ ἀληθινὰ τὸ δράμα κρατιέται—ἂν κρατιέται—ἀπὸ τίς σκηνές αὐτῆς τίς ξένες πρὸς τὴ βάση τοῦ ἔργου παρὰ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσίν του καὶ τὸ φόνιο του πού οὔτε μᾶς λέει οὔτε καὶ θέλει νὰ μᾶς πῇ τίποτα. Ἐνα κομμάτι κωμωμῆνο γιὰ νὰ διασκεδάσῃ κανεὶς ἂν ἔτυχῃ νάχη κέρη. Ἄλλως βαρύνεται ὅπως καὶ βαρυνότουσαν οἱ θεατῆς τοῦ Βασιλικοῦ γιατί δὲν εἶχαν κέρη. Καὶ πὼς νὰ εἶχαν εἰ δυστυχημένοι μὲ τὴν ὥραία γλῶσσα πού τοὺς ταΐζει τώρα κάθε βράδυ ὁ κ. Βλάχος; Ἡ μοναξία!, αἱ φαντασιώδεις!!! αἱ παραισθησιαί!!! Ἄλλοίμονο! δὲν εἴμαστε καλά!

Οἱ ἰθροποιοὶ καλοῦται. Ἡ Κα Λοράνδου στὴν τρίτη πράξῃ πολὺ καλῇ.

*

Τὴ περασμένη βδομάδα παίχτηκε καὶ ἡ «Δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν». Γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ ἔτυχῃ νὰ γράψω πέρου κατὶ. Ὅλος ὁ σφοδρὸς ἐνθουσιασμός τοῦ κ. διευθυντῆ καὶ ὅλα τὰ ἀκριβοπληρωμένα σκηνικά τοῦ Βασιλικοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ δώσουν κάποια σοβαρότητα στὸ κωμικὸ κατασκευάσμα τοῦ μεγαλύτερου ρουτινιέρη συγγραφέα τῶν Νεοελληνικῶν γραμμάτων.